

Встъпително слово на управителя на БНБ г-н Димитър Радев пред конференцията „Текущият световен и европейски финансов цикъл: къде се намираме и накъде се движим”, посветена на 140-ата годишнина на Българската народна банка, организирана съвместно от Българската народна банка и Банката за международни разплащания, София, 7-8 юли 2019 г.

Скъпи колеги,

Уважаеми гости,

Радваме се, че днес сте тук сред нас, за да участваме заедно в съвместната конференция на Българската народна банка (БНБ) и Банката за международни разплащания, организирана по повод 140 години от основаването на БНБ. Бих искал да благодаря специално на генералния мениджър г-н Агустин Карстенс и на Банката за международни разплащания за тяхната помощ при организацията на събитието. Това е само пореден пример от десетилетия на сътрудничество между нашите две институции.

БНБ е сред най-старите централни банки в света – 13^{-а} по реда на основаването си.¹ Ето защо днешната конференция бележи дългогодишната история на централно-банковата дейност в България.

Еволюция на мандатите на централната банка

Исторически централната банка е свързана с целта да поддържа стабилността на националната парична единица и на цените. След Голямата депресия от 30-те години на миналия век надзорът се е превърнал във функция, възлагана на или отнемана от централните банки на периоди в зависимост от преживените кризи. По отношение на надзора като централнобанкова функция световната криза от 2007/2008 г. имаше двустранно отражение. Първо, тя доведе до това, че надзорът върху банките стана отговорност на все по-голям брой централни банки. Второ, фокусът върху стабилността на системата доведе до появата на макропруденциалния надзор като изрично понятие и задача, за която съвсем естествено централните банки поеха отговорност.

В България паричният режим може да бъде разглеждан като доста традиционен, като основната цел на БНБ е да поддържа ценовата стабилност посредством осигуряване стабилността на националната парична единица. Вече над 20 години режимът ни се основава върху функционирането на паричния съвет. БНБ провежда също и микро- и макропруденциални политики. В действителност доста преди последната световна криза ние разработихме и приложихме контрациклични макропруденциални мерки, макар че терминът „макропруденциален“ все още не беше възприет. Много други страни от региона в условията на масов приток на капитали направиха същото.

Затова задачите и отговорностите на БНБ, както ги виждаме днес, са резултат от десетилетна еволюция. И това отразява и съответства на дългосрочното развитие на мандата на централните банки в световен мащаб. От историческа гледна точка може да се твърди, че промените в този мандат следват общо еволюционно развитие, често под влиянието на кризи, като световната криза от 2007/2008 г.

---

¹ Виж Capie, F., C. Goodhart и N. Schnadt, “The development of central banking”, във Capie, F., S. Fischer, C. Goodhart и N. Schnadt, (eds), *The future of central banking: the tercentenary symposium of the Bank of England*, Cambridge University Press, 1994, с. 6.

Фокус върху финансовата стабилност

Тя ни накара да преосмислим значението на финансовата стабилност като цел на политиката на централните банки.

Преди световната криза от 2007/2008 г. централните банки поставяха акцента върху ценовата стабилност като своя главна цел. Кризата отключи промени в цялостната среда, в която функционират централните банки и с това наложи продължаваща еволюция на ролята и управлението на нашите институции. Беше изразена загриженост относно способността на централните банки да предотвратяват и управляват финансови кризи. Това провокира дискусии относно ролята им при опазването на финансовата стабилност. В крайна сметка беше призната нуждата да се преразгледат и коригират отговорностите на централните банки във връзка с финансовата стабилност.

Важна реакция на политиката след световната криза беше усъвършенстването на рамката на макропруденциалната политика и възлагането на допълнителни отговорности на централните банки в областта на финансовата стабилност. След това централните банки разработиха инструментариум за практическото приложение на макропруденциалната рамка.

Разбирането на финансовия цикъл

Новите рамка и инструменти на политиката обаче могат да функционират добре само дотолкова, доколкото може да се „диагностицира“ кога има нужда от прилагането им. Те имат ограничен принос, ако въобще имат такъв, за постигане целите на опазването на финансовата стабилност, освен ако макропруденциалните надзорни органи могат да идентифицират натрупването на цикличен системен риск във финансовата система.

С други думи, постигането на целта за финансова стабилност чрез макропруденциални мерки не може да бъде ефективно, без да се разбира финансовият цикъл. Ето защо счетохме това за актуален въпрос, на който да посветим конференцията по случай годишнината от създаването на нашата банка.

Няма единна общоприета теоретична база, нито преобладаващ метод за измерване на финансовия цикъл. Поради това изследователската дейност има толкова важна роля за определянето на политиката. И затова настоящата конференция има за цел да събере заедно академични изследвания и практики от централните банки.

Структурата на конференцията отразява разбирането, че глобалният финансов цикъл засяга еврозоната и нейната парична политика, която от своя страна влияе върху финансовия цикъл в Европа извън еврозоната.

Затова първата сесия на конференцията разглежда сегашната фаза на глобалния финансов цикъл, който в голяма степен се определя от паричната политика на САЩ. Спомняме си от кризата през 2007/2008 г. как финансовите сътресения породиха и предизвикаха широкомащабна световна криза.

Втората сесия се спира на финансовия цикъл в еврозоната, как той е повлиян от глобалния финансов цикъл и как той се отразява върху цените на активите и финансовата стабилност.

Тъй като политиките на ЕЦБ оформят финансовия цикъл в Европа извън еврозоната посредством икономическите и финансовите канали, макар да са налице и различия, третата ни сесия е посветена на финансовия цикъл в държавите – членки на ЕС, които са извън еврозоната.

Ако разгледаме България като пример, последните изследвания и съответните оценки на БНБ за местния финансов цикъл действително показват, че сега ние се намираме във

възходящата фаза на натрупване на цикличен риск. Съответно решихме да активираме и след това повишихме нивото на нашия контрацикличен капиталов буфер.

Преминавайки към действителни примери на политики за справяне с финансовите цикли, конференцията ни ще приключи с панелна дискусия, в която управители ще споделят с нас своите виждания.

Уважаеми колеги и гости,

В заключение ми позволете да резюмирам основните моменти на своето изказване. Първо, целта на централните банки да поддържат финансовата стабилност се появява в хода на историческото развитие на законовия мандат и отговорностите им. Второ, прилагането на макропруденциални инструменти за опазване на финансовата стабилност изисква като предварително условие познаване на финансовия цикъл. Трето, програмата на конференцията ни е организирана така, че да обсъдим този изключително важен въпрос в концептуална последователност, като започнем от глобалното виждане, разгледаме еврозоната и след това се спрем на финансовия цикъл в Европа извън еврозоната.

Вярвам, че нашите лектори и дискусанти ще споделят както теоретичното си разбиране, така и практическия си опит от глобална и регионална гледна точка, за да можем всички ние да се възползваме от откритата обмяна на идеи и съответните практики днес.

Много Ви благодаря още веднъж, че дойдохте и участвате в тази конференция и Ви пожелавам много приятен и полезен престой в София.